

ГРАД
ПИРОТ

DRUŠTVENO-KULTURNI ZNAČAJ REGIONALNO-GLOBALNOG RAZVOJA I PREKOGRANIČNE SARADNJE

Prof. Dr Radomir D. Đorđević

Rezime: *Savremeno doba je doba izazova na svim poljima ljudske delatnosti. To je vreme sveopšte međunarodne saradnje između naroda na svim poljima čovekove delatnosti. Univerzalnost novog doba, rezultiralo je i formiranjem međunarodne ekonomske saradnje, koja je dobila i međunarodnu oznaku – globalizacija sveta. Ipak vreme globalizacije nije u potpunosti donelo očekivane rezultate. I dok je na globalnom ekonomskom polju globalizacija samo donekle postigla određene rezultate, i to uglavnom među većim ili najvećim globalnim produkcijama, u političkom smislu, globalizacija je doživela politički fiasco, jer se politika velikih sila nije slagala sa obimom takve vrste ra- razmene rada i ujedinjavanja među narodima, i u kojoj one kao velike sile, ne bi imale više privilegije. Naš zadatak je u tom smislu skroman, da svojim uočavanjem određenih nedostataka, ukažemo, da ovakav vid međunarodne saradnje, pa time i preko granične, još uvek nije u onoj meri sazreo da bi se odvijao u meri koji se očekivao i od čega bi i cela svetska javnost imala svoje koristi. Otuda, u radu smo primenili teorijsko sagledavanje izvedenih zaključaka, upotrebljavajući metode razumevanja i posmatranja.*

Ključne reči: *društvena saradnja, globalizacija, neslaganje ili nerazumevanje, kulturni genocid, savremenost, optimizacija proizvodnje, vangranična saradnja.*

1. Uvod

O nekoj daljoj izvesnosti razvoja sveta, njegovoj blagoteti ili pak sunovratu svetske ekonomije, pa i njegovom ukupnom nestanku, vode se veoma česti i dramatični dijalozi, među vodećim oligarhijama pojedinih moćnih zemalja. Sa takvim opcijama, (i da i ne), teško je u savremenom svetu zauzeti određen meritoran stav, i koji bi svet savremenosti doveo u neku vrstu društvene ekonomske harmonije, a koja bi bila na opštu dobrobit sveta u celini. Iako se može zaključiti da takvog „zlatnog doba“ i skoro da nije bilo u istoriji sveta, deo svetske populacije stalno je težio ka tome. Da bi se to i postiglo, uvek je kao prepreka postajala, ili postojale određene barijere različitog i nedefinisiranog profila, koje su usporavale napredak sveta u celini. Iz ovoga što smo napomenuli, ne znači i da svet nikada nije bio harmoničan ili stabilan – bar u izvesnim periodima, i naročito, kada je to odgovaralo

moćnim silama. Posle pravih odmazda svetskih razmera, koje su doneli dva svetska rata, svet je u jednom periodu bio u stanju mirovanja, naročito zbog obostranih iscrpljenosti sukobljenih strana u sukobu. Ipak, i taj period vremena, počivao je na leđima manjih zemalja i njihovoj eksploataciji. Vreme tzv. „hladnog rata“ rezultirao je obostranim formiranjem blokova sa različitim ideološkim gledištima – na jednoj, socijalizmom, a na drugoj, kapitalizmom. Teško da se u tom periodu vremena moglo govoriti argumentovano, i da je bilo kohezivne saradnje između podeljenih zemalja u svetu, i koje su polazile od svojih prihvatljivih ili nametnutih stavova svojih patrona, zavisno od toga, na kojoj su strani bile ili koje su prihvatili. Polarnost sveta u geografskom smislu bila je sve očiglednija, i svima, reklo bi se normalna, ali, da li je tako bilo i u političko-ekonomskom smislu, teško je zaključiti i apodiktično tvrditi.

Svet se posle Velikog rata a zatim i Drugog svetskog rata u potpunosti promenio. Zemlje učesnice tih ratova u Prvom sv. ratu su bili su dosta podeljene, u drugom Sv. ratu na strani došlo je ponovo do polarizacije zemalja. Podeljenost sveta u političko-ekonomskom smislu u potpunosti je zahvatila tadašnji svet druge polovine dvadesetog veka.

Početak trećeg milenijuma je započeo sa drugačijim preraspodelima u svetu i u društvenom, ideološkom i ekonomskom pogledu. Treći milenijum kao vremensko odredište za novo vreme i ljude, još uvek, na svom početku, predstavlja ponovno sukobljavanje između ljudi – ovoga puta na nacionalno-etničkoj i regionalno-religijskoj osnovi, i u kome je u središtu stvari, borba za ljudska prava, više slobode i kretanja ljudi, kao i religijskih sloboda između glavnih religija u svetu. (S. Hanington: 1996.) Upravo ova zadnja konstanta je danas dominirajuća u svetu, i koja je dovela do pravih sukoba između religija u svetu. Vreme sukoba religija je počelo u svom punom obimu i oblicima kojima se i ne nazire kraj. Otuda, nemački religiozolog Hans King s pravom ističe misao koja glasi: „*Nema mira među narodima, sve dok nema mira među religijama.*“ (H. King, :1967.)

Vreme velikih ratova koji su doneli masovno stradanje ljudi, kao da su uveliko za nama, a opet, da li je baš tako? Rekli bi smo da nije, već je samo došlo do još veće promene destruktivnosti ljudi, prema drugim ljudima, ili pak nekih država prema drugim državama. Događaji koji su ponajpre eskalirali, desile su se na području bivše Jugoslavije, i pretvorili ovu zemlju Evrope u prvi građansko-etnički rat (posle završetka Drugog sv. rata). On se završio rasparčavanjem nekada homogene države i na niz malih državica. Zatim je došlo i do odvajanja još jednog dela tadašnje pokrajine Kosova i Metohije od republike Srbije, kao i izbijanjem oružanog sukoba između etničkih Albanaca - Šiptara i njihovog pomaganja od strane SAD, ali i pomoći Amerikanaca Albancima, bombardovanjem preostalog dela SRJ – Srbije, (1999.). Ovaj sukob u Evropi se kasnije proširio i pretvorio u niz međunarodnih sukoba širom sveta, u niz regionalnih ratova, i koji su zadesili pojedine geografske prostore – Afrike, Azije. Velike blokade i ucene pojedinih velikih država prema drugim državama, kao i sve veća polarizacija u verskom pogledu, doprinela je takođe masovnim pogibijama stanovništva.¹ Ovoga puta postradalost stanovništva ogleda se u tzv. "planiranim" ishodima, manjih

¹ Radi se o tzv. „Arapskom proleću“, kojim su započeli niz vojnih sukoba za promenom postojeće vlasti, u nizu arapskih zemalja severnog oboda Afrike – Libije, Tunisa, Egipta, Sirije, a nešto ranije i vođenje rata SAD protiv Iraka. Takođe, nemiri u arapkim zemljama vodili su

Društveno-kulturni značaj regionalno-globalnog razvoja i prekogranične saradnje

i većih razmera, i što je uticalo na povećanu smrtnost stanovništva, naročito po velikim gradskim aglomeracijama. U velikim gradovima dolazi do iznenadnih i velikih katastrofa, koje među stanovništvom deluju zastrašujuće i destabilizujuće. Takve terorističke akcije u potpunosti dezavuišu svaku privrednu aktivnost i pokreću stanovništvo na egzodus u druge mirnije krajeve ili države, i u kojima još uvek nema takvih prifilisanih terorističko-religioznih akcija, ili pak terorizma koji se manifestuje u nacionalno-religioznom i ekonomskom pogledu, i u kojem dominiraju kriminalne grupe sa svojim tovarima droge, i kojima se utiče na destabilizaciju stanovništva širom Evrope ali i sveta u celini. Kao primer, možemo istaći Severnu Koreju i njenu primenu nuklearnog naoružavanja, a sve pod vidom branjenja od imperijalizma SAD.

Došli smo do tačke sa koje često nema povratka, niti se može natrag, jer je čovečanstvo novijim i modernijim tehnologijama vezano hiljadama niti zajedničkih interesa. Mnoge kompanije diktiraju svoje uslove na tržištu, i koje se često oslanjaju na svoj kapital, koji nude siromašnim zemljama. Čak i u takvim zemljama, kapital izvlači svoj profit, i kako bi se on oplodio u takvim siromašnim sredinama, bez obzira što se takav kapital često naziva prljavim, nelegalnim ili kriminalnim. Siromašne zemlje ga prihvataju kao „slamku spasa“, kako bi donekle zadržale svoju samostalnost i individualnost i kulturu, ali po cenu sve veće eksploatacije domaćeg stanovništva od strane uvezenog kapitala.² Naizgled sve deluje harmonično. Strani kapital „pomaže“ siromašnu zemlju, dok se zemlja – primaoc takvog kapitala prividno „uzdiže“ i proglašava sebe za zemlju koja je svom stanovništvu donela mir i stabilnost ali i nova radna mesta.³ To naizgled deluje stvarno, pa i stimulatивно za siromašnu zemlju, ipak, stranom kapitalu nije u interesu da zemlju razvija sa siromašnom privredom. Naizgled, sve izgleda pomalo nestvarno. Siromašna zemlja se donekle oporavlja, ali iza svega ostaju prljavi tragovi ucena i raznih kriminalnih aktivnosti i pritisaka od strane inostranih kompanija, na političare domaćeg porekla, koji i da hoću, a u stvarnosti ne mogu, da se izvuku iz jarma prikrivene eksploatacije stranih investitora. Sa druge strane, dobijeni kapital se izvlači iz takvih zemalja putem niske cene rada domaće radne snage, koja je „srećna“, što je najzad našla posao i kako bi prehranila svoju porodicu.

se i u azijskom prostoru -Avaganistanu, Pakistanu, u kojem je ponovo učestvovala SAD sa različitim političkim i geostrateškim ciljevima.

² Poznato je, da se kapital uvećava, većom eksploatacijom žive radne snage, što moderni kapitalisti i čine. Naime, u siromašnim zemljama i bez sopstvenog kapitala, svetski kapitalisti koji ulažu u siromašne zemlje dobijaju jeftinu radnu snagu, kao i povoljnije uslove za proizvodnju svojih proizvoda, plaćajući pri tom radnu snagu više puta niže nego u svojim zemljama.

³ Ovakva slika je karakteristična za našu zemlju, i u kojoj se sve više podilazi stranom kapitalu, zarad tzv. zapošljavanja svoje prevelike nezaposlenosti radne snage. Strani kapital dobija najpogodnije uslove za svoj razvoj od strane domaćih političara, a oni „ugled u narodu“, a time i mogućnost ponovnog izbora u državnoj nomenklaturi poslova. Tako, dolazimo do konačnog ishoda. Stranci dobijaju svoj uvećani kapital na zakidanju pravog doprinosa radne snage, domaći političari imaju veliku šansu da se na sledećim izborima ponovo vrate, a radna snaga sa svojim primanjima zadovoljna je, što uopšte radi i što može i od toga da nešto „uštedi“ (?).

2. Razvoj ili privid razvoja privrede

Posle svega što smo izneli u uvodnom i srednjem delu rada, svog rada, ostaje pitanje koje lebdi nad našim usnama, u kom smeru se razvija sadašnji svet i šta će „NOVO DOBA“(New age), doneti svetu u celini. Ovakva pitanja se često izbegavaju, jer su veoma suptilna ili sugestivna, za one aktore, koji bi trebalo da na njih odgovaraju, dok to u praksi izgleda tako, što se političari zaklanjuju sa nizom političkih floskula, pa često i ne odgovaraju na njih. Javnost i mediji koji bi po prirodi trebali da budu upoznati sa pitanjem „*kuda ide svet nadalje*“, često ne dobijaju odgovarajuće odgovore, (mnogi ih i ne traže), jer oni, koji su zaduženi za takve odgovore, veoma retko ih daju, ili ih ne daju, ili ih ignorišu, ili ih nema u datom trenutku, da bilo šta komentarišu. Otuda ostaju nagađanja o privrednom razvoju sveta u tzv. liberarnom kapitalizmu, i koji veoma skriveno deluje iz pozadine, ne otkrivajući do kraja svoje lice i sve svoje potencijale. Strani kapital i politokratija, često idu zajedno „pod ruku“, jer i jedni i drugi imaju određenih koristi.

I na Dalekom Istoku, pravo iznenađenje predstavlja država Kina, koja je daleko najveća zemlja regiona, i koja se u celom svom dosadšnjem razvoju uvelio promenila. To je pak, rezultiralo time, da se ova zemlja preobratala u drugu svetsku privrednu silu, i od nekada- šnje, poprilično zaostale zemlje, dosegla neverovatn obrt, da bi danas, njena ekonomija bila nezvanično pa i zvanično. bila na drugom mestu u privrednom pogledu, odmah posle SAD. Ona je iz osnova promenila svoju ekonomsku politiku prema inostranom tržištu, dok je na unutrašnjem, još uvek zadržala izvesne oblike socijalističke izgradnje, razvijajući se u svom punom obimu. Niz zemalja oko nje, takođe ima koristi, jer ovako velika zemlja, ima svoj zacrtani višegodišnji cilj, nazvan i „novim putem svile“, uspostavljajući svoju privrednu trasu i privrednu hegemoniju putem tzv. nekadašnjeg „*puta svile*“, od Dalekog Istoka do Evrope. Iako u osnovi podeljena u svom ekonomskom smislu, Kina je uspela da svoj novi politički sistem i modifikovanu ideologiju socijalizma, još uvek drži pod zvaničnom državnom kontrolom, ne dozvoljavajući, još uvek, da se u tom pogledu bilo šta menja. Nasuprot ovome, Kina je u ekonomskom pogledu dozvolila punu slobodu individualnosti rada, i izvoza sa nizom različitih proizvoda, kojima zasipa i bogata i siromašna tržišta. Sve više, Kina sustiže svojim proizvodima kvalitet mnogih svetskih firmi, pa čak ih i premašuje u nekim segmentima. Kao primer možemo istaći mobilne telefone, koji su nekada važili kao bofl-roba, dok danas, neke od kineskih proizvoda digitalne proizvodnje zauzimaju izuzetno visoku poziciju na svetskom tržištu. Uz Kinu, skoro istim putem, idu i ostale okolne zemlje Južna Koreja, Japan, Indokina i dr. Danas je Kina skoro u samom vrhu svetske ekonomije, a u mnogima i prva po svojoj proizvodnji. Ovde bi se moglo govoriti i o velikom zaokretu i političkom i ekonomskom – odnosno prekograničnj saradnji sa svojim bliskim susedima.

Kina je samo jedan od primera kako se može ekvilibrirati između Scile i Haribde i drugih moćnih ekonomija. Sa druge strane, imamao ekonomije koje su pod izvesnim pritiskom da brinu o svojoj teritoriji i njenoj samostalnosti i svojoj slobodi. Takva je Rusija, koja je spada u veoma moćnu zemlju u vojnom pogledu, dok zaostaje u opštem, oficijelnom vidu u okviru ekonomskog uzdizanja. Otuda, ova zemlja razvija svoju ekonomiju, na bazi jačanja same zemlje u vojnom pogledu, jer iskustva istorije i sveta, što je ova zemlja preživela tokom dvadesetog veka, primoravajaju je, da prvo svoju ekonomiju ojačaju u svom vojnom pogledu, a tek zatim i ekonomiju široke disperzije proizvoda. Otuda, Rusija kao država je pogodna za manje ekonomije, i koje žele da svoje proizvode plasiraju na njeno

Društveno-kulturni značaj regionalno-globalnog razvoja i prekogranične saradnje

tržište, naročito onih koji nema i koja su namenjena svakodnevnicima – prehrambeni, kozmetički, konfekcijski, privredno-poljoprivredni, motorni, digitalni i dr. Rzloge za ovako ponašanje jedne od najvećih sila u svetu su prvenstveno vojno-odbrambeni, jer čitava istorija Rusije, je do sada, pokazivala, da je, Rusija uvek napadana iz prostog razloga, što je najveća u geografskom smislu i prebogata rudnim bogatstvom. Rusija je sa padom socijalizma u potpunosti promenila svoj dotadašnji imidž, i sebe sve više promovira kao zemlju ubrzanog kapitalističkog razvitka sa primesama svog istorijskog i političkog razvoja.

Treći tip zemalja u našoj podeli, mogli bi svrstati u one zemlje, koje imaju daleko bogatije iskustvo u proizvodnji i ekonomiji, ali i u ekonomskoj i imperijalnoj eksploataciji dosadašnjeg sveta. S toga, evidentna činjenica je, da zemlje Zapada (ne sve), imaju bogatu tradiciju eksploatacije svog ali i stranog stanovništva. Tu spadaju pre svega Engleska, Francuska, Španija, a nešto manje ili više i Holandija, Belgija, Italija i Nemačka. Ova zadnja zemlja, izgubila je sve što je posedovala kao imperijalna sila, tokom svojih osvajачkih ratova koje vodila. Ipak, ma koliko čudno, i pored svega ovoga, Nemačka je posle propasti namačkog Rajha, uspela da se uzdigne u moćnu ekonomsku proizvodnu snagu, zahvaljujući privrednom oporavku – pre svega, pomoći od strane SAD (tzv. Maršalov plan“, da bi tokom sledećih decenija i posle ujedinjenja sa svojim drugim delom – Istočna Nemačka(1989.) uspela da u Evropi postane prva ekonomija, i time diktira uslove i ostalim delovima Evrope, ali i dalje od toga. Sve zemlje koje smo pomenuli, i mnoge druge, uz već pomenute, pripadaju zemljama tzv.„Zapadnog sveta“ ili ekonomiji. Najviše prigovora u ekonomskom smislu pripadaju i odnose se na ove zemlje, jer su one i na neki način uzročnik svega onog što se manifestuje danas u svetu, ili pak u diktiranju svojih uslova ostalom delu sveta.

Evropa koja je u međuvremenu postala objedinjujuća u tzv. EU, je pod plaštom brige o bezbednosti, stvorila svoj savez evropskih država, i u koji su ušle sve one zemlje koje su se odrekle svojih prethodnih ideoloških sistema – naročito socijalističkog. EU je danas skup različitih sastava zemalja u ekonomskom smislu, etničkom i svakom drugom. Ujedinjujuća sila koja drži sve ove zemlje na okupu je diskreciona sila NATO pakta, koji pod plaštom brige u bezbedonosnom smislu, sebi osigurava određene privilegije na svetskom tržištu. EU se danas „meša“ u poslove, koje su do skora radile same zemlje koje su prišle EU. Mnoge nadležnosti iz tih zemalja prešle su pod ingerencijom vrhovnih organa EU, i koja na svojim sastancima prividnim glasanjem, odlučuje šta da se radi povodom nekih problema, koji se javljaju u zajednici, principima ispomoći, donatorstva drugim zemljama, kreditima, ili pak nametanjem svojih pravila mnogim zemljama, koje bi htele da uđu u ovu grupaciju zemalja. Kao primer, možemo navesti našu zemlju – Srbiju, koja zbog nerešenog pitanja sa odcepljenjem svog dela teritorije pod nazivom „Kosova“, ima ozbiljne probleme sa EU oko definisanja i pristupanja naše zemlje EU. Ipak, ni EU nije stabilna kao savez i kao što je to izgledalo u početku. Određena privilegovanost ili neprivelegovanost pojedinih zemalja u njoj, rezultirala je izlaskom jedne od najmoćnijih njenih zemalja Velike Britanije. Za njom se spremaju i još neke, koje smaraju, da je EU, „POKRIĆE“ za sopstveni kapital, i kako bi se on još više uvećao zajedničkim ulaganjem svih obaveza ostalih članica EU. Otuda, ono što je uradila Velika Britanija je i mogući najavljiivač ISKAKANJA drugih država iz okvira EU.

3. Regionalni razvoj i prekogranična saradnja

Iz svega što smo napomenuli u dosadašnjem kontekstu, želeli smo da ukažemo na različite uslove i dileme koje su ophrvale svet u celini. One su ujedno pokazale i da dosadašnji razvoj sveta nije išao u smeru dobrobiti ljudi, već linijom pokoravanja i podjarmljivanja, ucenama i eksploatacijama. Imprijalizam kao najviši stadijum kapitalizma (Lenjin), je indirektno dokazao, da zakoni kapitalističke proizvodnje neizostavno vode njegovoj sve većoj produkciji, i koja se ne može razvijati ukoliko se ne obezbede nova tržišta ili nova eksploatacija, što u ljudima, što u rudnom bogatstvu. Pustošenje kapitalizma zarad razvoja privrede, posle pustošenja svojih zemalja, prešlo je na globalnom nivou, i kako bi se zarada proširila eksploatacijom slabijih država i eksploatacijom njihovog životnog prostora. Međutim, ovo mišljenje ide i za tim, da se i Rusija, kao najveća geografski rasprostranjena zemlja „zakine“ za deo svog prostora – Sibira, sve do Urala, jer je po zapadnim ekspertima, Rusija isuviše nenastanjena, (manjak stanovništva spram zauzete teritorije), i ima višak životnog prostora a time i rudnog potencijala.

Ima li svemu ovome kraja, i dokle će se svet susretati sa svojim problemima, a da to ne utiče na ljude koji žive svojim teritorijama, ili pak da se pravilom „pravom jačega“ eksploataše slabija strana? Moglo bi se reći i da i ne. Jedna od pozitivnih mogućnosti, je i dobrosusedska saradnja između susednih zemalja, i onih roba koje potrebju jedna drugoj. Takva trgovina ne bi smelo da se odvija preko globalnih ekonomija i na štetu manjih zemalja. Predstavnici i vlade takvih zemalja morali bi da više utiču na međusobnu trgovinu, ukidanju svih bezbitnih i suvišnih otežavanja, da se roba zadržava bez preke potrebe, i dovede do krajnjeg kupca na vreme. Naročito to važi za prehrambene proizvode. Trgovina ne bi smela da se zasniva na „ad hok“ i od slučaja do slučaja, već na utemeljenim dugoročnim ugovorima, u kojima bi i jedna i druga strana bile obavezne na poštovanje trgovinskog sporazuma. Ovakva vrsta ekonomske prekogranične trgovine bi morala da bude u stalnom sponu, jer ona ne samo da obogađuje međusobne susede, već i bliže povezuje različitim društvenim vezama i čime se još više proširuje ekonomsko poslovanje.

Prekogranična saradnja ima svoje prednosti u nizu pogleda. Ona je bliska susednim narodima, ona se produbljuje, stiče se međusobno poverenje među narodima, razvija dobrosusedstvo i stiče međusobno prijateljstvo, koje može uvek biti dobrodošlo, kada drugoj strani ne ide sve kako treba u bilo kom pogledu.

Prekogranična saradnja se ogleda i u razvijanju turističkih potencijala i jedne i druge zemlje. Niz već poznatih i onih nepoznatih turističkih lokaliteta, mogu se aktivirati i dugoročno biti vodeći princip u zbližavanju suseda.

Turizam nije samo razgledanje turističkih znamenitosti, već i izvor šireg opsega razvoja turističkih potencijala, kao i odgovarajuće zarade i jedne i druge strane. Tako je zabeleženo, da kada se radi o odnosima između države Bugarske i države Srbije, primetno je, da sve veći broj turista iz Bugarske dolazi da provede i proslavi Novu ili Pravoslavnu Novu godinu u njima najbližem, većem gradu Srbije – Nišu. Isto tako, veliki broj građana Niša veoma rado posećuje grad Sofiju i nekadašnju prestonicu Bugarske Trnovo, kao i posetu mnogim operskim izvođenjima bugarske opere i čega nema u Nišu. Blizina puta je od velikog značaja kao i kvalitet istog, takođe doprinosi bržoj fluktuaciji građana dve zemlje.

Društveno-kulturni značaj regionalno-globalnog razvoja i prekogranične saradnje

U kulturnom smislu, prekogranična saradnja se može i treba, sve više razvijati na kulturnom i prosvetnom polju i sa jedne i sa druge strane. Bolonjska deklaracija pogoduje takvim principima, zalažući se da jedan broj studenata deo studija provede na elitne fakultete u Bugarskoj, kao i obrnuto, u Srbiji. Njihovo studiranje će kasnije umnogome obogatiti saznanja o narodima susedima, i stvaranju drugačije slike koju smo nekada imali jedni o drugima. Ovde treba spomenuti i razne vrste naučnih simpozijuma, naročito iz starije istorije, jer su i Bugarska i Srbija prebogat arheološkim ostacima, kao i veoma tesnim istorijskim vezama u prošlosti, između obeju dinastija, i koje treba izučavati od strane Univerziteta i jedne i druge zemlje. Kulturnu saradnju treba obogatiti i u etno-folklornom pogledu, jer su ovo područja sa kojima se najčešće susrećemo, prilikom obostranih susreta, i koja vode uzajamnom približavanju dvaju naroda. To se vidi i iz obostranog i zajedničkog kulturno-folklornog uvažavanja dvaju naroda, prilikom raznih manifestacija. Otuda kroz naučno istraživanje, trebalo bi više pažnje poklanjati istraživanju onih oblika zbližavanja koja su najpoznatija i jednom i drugom narodu. Istorija, etnologija, folklor, etno-grafija, medicina i dr. mogu u velikoj meri pomoći daljem razvoju upoznavanja, ali i saradnje između dvaju naroda a time i ekonomskoj dobrobiti za sve.

4. Zaključak - nada, ponor ili spas

U ovom odeljku, sumiraćemo određene rezultate koji su naizgled poznati, ali ne i dovoljno istraženi. Naročito se to odnosi na političke, regionalne, etničke, geostrateške i ostale društvene odnose u svetu. Iz svega se može zaključiti, da danas u svetu dominiraju pre svega geostrateški, politički odnosi, a da su ostali pobrojani, u velikoj meri zane-mareni, iako su sve prisutniji u svetu. Možemo navesti kao primer izbegništvo stanovništva sa područja koja su zahvaćena ratom ili bolestima ili izgadnjivanjem stanovništva.⁴

Ipak, i pored sve učestalijih novih vidova u uzajamnom približavanju i saradnji prekograničnih naroda, naročito u našem okruženju, treba ipak napomenuti, da nije sve u punoj meri u saglasju, i da se još uvek među narodima, koji su u neposrednom susedstvu, opterećeni nizom istorijsko-mitoloških i političkih priča i događanja, naročito kada je u pitanju Balkan. Mnogi događaji iz prošlosti, i koji nisu u velikoj meri rešili ključna pitanja između suseda, kao što su, pitanje definicija granica između susednih država, i „novih“ koje su se pojavile posle rata u Jugoslaviji, još uvek opterećuju političke i geostrateške pozicije i jednih i drugih. Takva krajnja nedefinisanost granica na Balkanu, i koja je često zavisila od drugih moćnijih naroda, uveliko, i još uvek, makar i segmentarno zasustavljaju napredne ideje slobodnog sveta i njegove pokušaje demokratičnosti. Oni ponekad izmiču iz konačnog definisanja, a još manje uspešno definisanja pa time i rešavanja.

Iako je sve što smo naveli još uvek prisutno, i sa jedne i sa druge strane, naziru se veoma stidljivo, nove nadolazeće generacije, i koje pokušavaju da pronađu drugačije

⁴ Specifičan odnos Evrope ili dela EU prema izbeglicama sa Istoka i Severne Afrike, i rute puta koji su izabrali da bi došli do „obećanih zemalja“ u Evropi, zasuti su mnogim prikrivenim ili otvorenim i zakulisanim radnjama evropskih država o ne/primanju istih u svoje domove ili državu. Danas, u Evropi, izbegništvo postaje gorući roblem za mnoge zemlje u EU, ali i u onim koje nisu članice EU – kao što je naša zemlja i koja ima veliki problem sa pridošlicama iz drugih zemalja.

modele približavanja jedni drugima. Mlade generacije nisu u toj meri opterećeni istorijskom prošlošću i nude nove oblike saradnje. Takva, u osnovi među „potkulturalna saradnja“⁵ (R. Đorđević:2011.), na polju kulture, dala je ponajviše dobrih rezultata. Moderena muzika, ponikla iz rokenrola, i folklor (new world music),⁶ uveliko je ubrzala i na zbližavanju međusobnih suseda,⁷ i što to čini i danas, među mladima iz svih zemalja.⁸ Ona za sobom donosi i dobrih i loših stvari. Dobre stvari se uglavnom pamte, a one loše potiskuju ili zaboravljaju. Mlade pre svega interesuje međusobni susreti, na polju muzike, ali i tehnologije i uopšte nauke. U ovim delatnostima mladi iz svih zemalja, najviše imaju dodirnih međusobnih tačaka. Svetska i uopšte svestrana i hipertehnička produkcija, koja je sve prisutnija u svetu, vodi svet sve većoj njegovoj tehničkoj supremaciji u celini, pa time i pojedinačnih država i omladine u celini. Turistička upoznavanja niza drugih zemalja, uspesi i problemi tih naroda sa kojima se susreću, doprinose sve većoj i obostranoj kooperativnosti između zemalja, ali i između mladih širom sveta. Svetska „world muzika“ (R.D.Đorđević:2017:226.), danas je prisutna u celom svetu, i ona nam dočarava druge narode, njihove predele, njihovu kulturu i osobenosti. Istorijske znamenitosti daju nam nova viđenja već prošlog, i koje ranije generacije nisu ponekad uočavale. Verska i kulturna različitost, koja često može da bude „kamen spoticanja“ i mnogo težih oblika izliva napetosti u svetu, može sa druge strane, i da bude deo sveukupnosti bogatstva građana sveta, a ne samo međusobne mržnje. Svi mi, na ovoj planeti zvanoj ZEMLJA, IMAMAO SAMO NJU KAO JEDNU MAJKU, i koja sve nas nosi u svom naručju. Kako se odnosimo u celosti prema njoj, tako će nam i ona uzvraćati svojim odabranim merama. To se i dešava, naročito, u onim oblastima gde ljudi još uvek nisu svoje međusobne odnose usaglasili, ili ne gledaju drugčije, bilo u verskom ili kulturnom, ili političkom i ideološkom pogledu. Vreme je, da se saradnja u tom pogledu među ljudima, još više učini propulzivnijom, dinamičnijom i heterogenijom. Ipak, međukulturalnost,⁹ koji se u početku razvijao u nekim zemljama kao najviši princip (Nemačka), sve više postaje znakom pitanja i obrnutih vrednosti, i koje se formiraju pod uticajem retrogradnih snaga, ili u svetu, ili u pojedinim područjima same zemlje. Zemlja,

⁵ Đorđević, R., Odnos medija prema potkulturnim izražavanjima mladih u gradu,

⁶ Vidi šire u: Đorđević, R., (2017.), Sociologija muzike, „Kuća knjige Serbona“, Niš, Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica,

⁷ Koncerti naši pevača zabavne i narodne muzike u okolnim zemljama bili su veoma prijatno primljeni i publika, koju su činili uglavnom mladi, bila je veoma oduševljena, što je mogla da čuje i pevačke „zvezde“ iz njima susednih zemalja: Ranije pevačica Lepa Brena, a danas Ceca Ražnjatović i dr. i na čijim koncertima se traži višak karata. Muzika je isto tako jedna od najbližih i najprisnijih formi, koja omogućava međusobna zbližavanja, i upoznavanja između međusobnih kultura, a ona opet, otvara put ka daljim poslovima i saradnjom između jednog naroda i drugog njemu graničnog suseda.

⁸ Spomenimo jedan od najvećih koncertnih i zabavnih manifestacija u Novom Sadu „Egzit“, zatim u Guči kod Lučana, potom u Nišu, „Nišvil“, koji doprinose sve većem posećivanjem strane publike iz obližnjih zemalja- naših suseda.

⁹ Angela Merker i njen stav o međukulturalnosti da se ona ne može uspostaviti između naroda, i nije doneo one rezultate koje je očekivala, te je „međukulturalnost“ kao nešto što ne može da saživi u zemljama koje se prema manjinama ponašaju diskriminaciono, ali isto tako i odnosu nacionalnih manjinama prema suverenoj naciji.

Društveno-kulturni značaj regionalno-globalnog razvoja i prekogranične saradnje

kao moguća "planeta mira", još uvek ne dolazi do izražaja u punoj meri, možda ga i neće biti, sve dok njime vladaju snage koje su i dalje zatvorene u svoje "busije" i smatraju, da se iz njih ne može dalje, ali ne daju ni drugima da barem pokušaju DA NAĐU PROGRESIVNIJE MODELE SARADNJE MEĐU RAZLIČITOSTIMA, I KOJIMA OBILUJU MNOGI NARODI, I KAKO BI SE PRIBLIŽILI JEDINSTVENOM PRINCIPU – PRIJATELJSTVU IZMEĐU RAZLIČITOSTI, MA KAKVE ONE BILE.

Na kraju, NOVE IDEJE, uvek su menjale svet, ali to nije značilo po automatizmu, da će svet biti i bolji i humaniji. U svakom slučaju, prednost treba dati progresu, novim idejama, novim snovima, pre svega mladima, i pre nego što svima njima ovladaju sile bezumlja - ukoliko zakasnimo. U našem svetu, kašnjenje u pogledu društvenog razvoja, je nešto najteže što nam se može dogoditi. Progres o kome se stalo govori, i kada su pitanju narodi sveta, mogu se ostvariti samo pozitivnim vizijama onih ljudi, koji vide više i dalje od svog „bunjišta“ odakle su potekli. Takvih nagoveštaja ima i treba ih dobro uočavati i zaštititi, jer će se brzo izgubiti pod prismotrom onih, koji su u svetu zaduženi ili zadojeni da svet oboje svojim kriminalnim prisustvom.

LITERATURA

- Đorđević, D. R., (2005.), Potkulture kao faktor integracije među balkanskim narodima, CP 2005 A- 948.U: Zbornik radova Filozofskog fakulteta. - ISSN 0354-3293. - Knj. 35 (2005), str. 271-283. 3.
- Đorđević, D. R., (2011.), "Odnos medija prema potkulturnim odnosima mladih u gradu", UDK: 316.723-058.6:316.77(497.11) ID:188057100, Zbornik radova, Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica. (Elek. zapis).
- Đorđević, D. R., (2016.), Sociologija muzike, "Kuća knjige Serbona", Niš, Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica.
- Hantington, S. (2000.), Sukob civilizacija i preoblikovanje svjetskog poretka, CID, Romanov; Podgorica, Banja Luka.
- Kulturni i etnički odnosi na Balkanu-mogućnosti regionalne i evropske saradnje, 1310, (2005.), Rukovodilac Projekta 1310 Prof. dr Ljubiša Mitrović, Filozofski fakultet - Univerzitet u Nišu, Institut za sociologiju, Niš.(Elek. zapis).
- King, H. (1967), "Crkva", Surzer, Švajcarska.
- Hantington, S, (1996.) Sukob civilizacija, CID, Podgorica, C, Gora.
- RADOMIR D. DJORDJEVIC

SOCIOCULTURAL IMPORTANCE OF REGIONAL/GLOBAL DEVELOPMENT AND CROSS-BORDER COOPERATION

Abstract: *The contemporary age is a time of challenge in all fields of human activity. It is the age of universal international cooperation between nations in all fields of human activity. The universality of the new era resulted in the formation of international economic cooperation, which also received the international mark - globalization of the world. However, globalization did not fully deliver the expected results. While globalization has only partially achieved some results in the global economic field, mainly among the major or largest global productions, in political terms it has suffered a political fiasco, since the policy of great powers did not agree with the extent of this type of labor exchange and unification of nations, and in which they, as great powers, would no more have privileges.*

Our task, in this respect, is a modest one: that by noting certain deficiencies, we could point out that this kind of international cooperation, and therefore cross-border, has not yet matured to the extent expected and from which the entire world's community would benefit. Hence, in the paper, we implemented theoretical examination of the drawn conclusions, using the methods of comprehension and observation.

Keywords: *social cooperation, globalization, disagreement or misinterpretation, cultural genocide, modernity, production optimization, cross-border cooperation.*